

4. Маначинский А. Я. Конфликт в Приднестровье [Электронный ресурс]: <http://www.rubicon.org.ua/index.php/buy-now/item/151-konflikt-v-pridnestrove-polnaya-informatsiya> – Название с экрана.

5. Румынизация Молдавии: к подписанию договора о военном сотрудничестве [Электронный ресурс]: <http://www.odnako.org/blogs/ruminizaciya-moldavii-k-podpisaniyu-dogovora-o-voennom-sotrudnichestve> – Название с экрана.

6. Румынизация Молдовы [Электронный ресурс]: http://www.vestimd.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=36549:ruminizaciya-moldovi&catid=50:sodrujestvo&Itemid=152 – Название с экрана.

Гнатенко Н.Г.

*помічник-консультант народного депутата України,
здобувач відділу правових проблем політології,
Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України*

ПАРЛАМЕНТСЬКА ЕТИКА: СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сьогодні українське законодавство визначає мінімальні критерії етики публічної служби. Основні вимоги щодо доброчесної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування визначені у Законі України «Про запобігання корупції» [1]. Статті 39-44 нормативно-правового акту розкривають зміст шести принципів, які регламентують поведінку публічних службовців, а саме: пріоритет публічних інтересів, політична нейтральність, неупередженість, компетентність і ефективність, нерозголошення інформації, утримання від виконання незаконних рішень чи доручень. При цьому вказано, що ряд принципів, зокрема щодо політичної нейтральності не стосуються діяльності обраних посадовців, у тому числі народних депутатів України. Також у статті 37 наголошено, що норми Закону – це правова основа для розроблення детальних кодексів чи стандартів професійної етики для різних категорій осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, з огляду на специфіку їх публічних функцій.

Окремі етичні вимоги до поведінки народних депутатів України окреслені в Законах України «Про статус народного депутата України» [2] та «Про Регламент Верховної Ради України» (далі – Регламент) [3].

У статті 8 Закону України «Про статус народного депутата України» вказано на неприпустимість, з точки зору суспільної моралі, використання народним депутатом свого депутатського мандата всупереч інтересам суспільства і держави або в особистих (корисливих) цілях. При цьому не визначено санкції за порушення правових вимог. У свою чергу дев'ята глава Регламенту, присвячена питанням дисципліни та етики на пленарних засіданнях парламенту, регламентує не стільки етичні проблеми, скільки питання етикету взаємодії парламентарів між собою. Зокрема, в главі визначена заборона вносити та використовувати під час проведення пленарного засідання плакати, лозунги, гучномовці; вживати образливі висловлювання та

непристойні слова на адресу іншого народного депутата або депутатської фракції/групи тощо. За порушення вимог спікер оголошує попередження, у крайньому випадку питання передається на розгляд регламентному комітету, який може рекомендувати парламенту позбавити народного депутата права брати участь у пленарних засіданнях (до п'яти пленарних засідань).

Науковці наголошують, що моральні імперативи чи/та правила етикету не відтворюють сучасне уявлення про парламентську етику як засадничі принципи регулювання поведінки парламентарів «перш за все щодо груп впливу» [4, с. 53]. Тобто, етичні правила поведінки члена парламенту як публічного службовця, що перебуває в центрі конфлікту інтересів окремих груп (у тому числі партійних) та інтересів суспільства покликані, у першу чергу, попередити та врегулювати потенційний конфлікт інтересів у депутатській діяльності.

Загальний обов'язок уникнення конфлікту інтересів у діяльності народних депутатів України визначено нормами статті 79 Конституції України, де вказано, що перед вступом на посаду народні депутати України складають присягу, якою зобов'язуються дбати про благо Вітчизни і добробут українського народу та виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників.

Закон України «Про запобігання корупції» визначає такі поняття: «потенційний конфлікт інтересів» як наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень та «реальний конфлікт інтересів» як суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень [1, ст. 1]. При цьому не вказано, за яких умов потенційний конфлікт інтересів переходить у стадію реального («наявний» приватний інтерес входить у «суперечність» із представницькими повноваженнями). Разом із тим Закон визначає, що правила врегулювання конфлікту інтересів, який виникає у діяльності окремих категорій осіб, зокрема народних депутатів України, мають визначатися законами, які регулюють статус відповідних осіб та засади організації відповідних органів [1, ч. 1, ст. 35].

На сьогодні, у Законі України «Про статус народного депутата України» відсутнє поняття потенційного/реального конфлікту інтересів. У Регламенті поряд із поняттями потенційного/реального конфлікту інтересів вживається поняття конфлікту інтересів, який не має правового визначення. Так, у статтях 31-¹ та 37 зазначено, що у разі наявності «конфлікту інтересів» народний депутат має публічно про нього оголосити перед обговоренням відповідного питання на пленарному засіданні та перед голосуванням. Окрім того, у разі можливості виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів народний депутат не може бути обраний до складу тимчасової спеціальної комісії [3, ст. 85] та тимчасової слідчої комісії [3, ст. 87]. Про потенційну можливість такого конфлікту інтересів народний обранець має повідомити сам.

Жодних обмежень у зв'язку із наявністю потенційного/реального конфлікту інтересів у діяльності депутата як члена парламентського комітету

не вказано ні у Регламенті, ні у Законі України «Про комітети Верховної Ради України».

Разом із тим у ч. 2 ст. 35 Закону України «Про запобігання корупції» вказано, що у разі виникнення реального/потенційного конфлікту інтересів у посадової особи, яка входить до складу колегіального органу (комітету, комісії, колегії тощо), вона не має права брати участь у прийнятті рішення цим органом. Про конфлікт інтересів такої особи може заявити будь-який інший член відповідного колегіального органу або учасник засідання, якого безпосередньо стосується питання, що розглядається. Якщо неучасть посадової особи у прийнятті рішень цим органом призведе до втрати правомочності колегіального органу, участь такої особи у прийнятті рішень має здійснюватися під зовнішнім контролем. Рішення про здійснення зовнішнього контролю приймається відповідним колегіальним органом.

Як видно із попереднього аналізу, українське законодавство у питанні попередження конфлікту інтересів серед депутатського корпусу потребує, як мінімум, синхронізації та чіткішого визначення санкцій за його порушення.

Аналіз європейської практики засвідчує, що в країнах сталої демократії основні механізми попередження та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності члена парламенту визначені у правилах поведінки/етики, які ухвалює сам парламент. Як правило, такий документ є частиною загальних правил діяльності вищого представницького органу (регламенту). Нормативно-правовий акт визначає загальні принципи поведінки депутата, обов'язок декларувати приватні інтереси, а також обмеження щодо: сумісництва з іншими видами позапарламентської діяльності (як оплачуваної, так і неоплачуваної), подарунків, подорожей, працевлаштування після завершення каденції тощо. Інституційне забезпечення режиму етики здійснює або спеціальний внутрішній парламентський орган (посадова особа), який створюється на підставі підзаконного акту парламенту або зовнішній, підзвітний парламенту орган контролю (наприклад, рахункова палата). Також встановлені дієві механізми контролю за діяльністю члена парламенту з боку громадськості.

На нашу думку, на часі ухвалення Кодексу поведінки народного депутата України як складової частини Регламенту. В ньому мають бути детально прописані ситуації потенційного/реального конфлікту інтересів та механізми його вирішення. Також має бути встановлений обов'язок декларування народним депутатом інтересів, які впливають на об'єктивність його дій і рішень, включаючи попередні місця роботи.

Безумовно, ухвалення Кодексу не призведе до миттєвого підвищення якості законотворчого процесу, проте сприятиме поступовому встановленню довготермінової практики етичної поведінки членів парламенту через громадський контроль за дотриманням чітких правил і процедур, встановлених нормативно-правовим актом.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про запобігання корупції»: за станом на 1 листоп. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
2. Закон України «Про статус народного депутата України»: за станом на 1 листоп. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>

3. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України»: за станом на 1 листоп. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>

4. Климович О. Етика парламентарів, або що робити, щоб законослухняність не втратила сенс / О. Климович // Парламент. – К., 2011. – № 3. – С. 51-62.

Діска Л.Р.

студентка,

Національний авіаційний університет

ЩО ТАКЕ ДЕМОКРАТІЯ В ЕПОХУ ІНТЕРНЕТ

Вплив Інтернету на політику в 21-м столітті, здається, беззаперечний. Його роль в сучасному суспільстві можна порівняти з впливом радіо і телебачення в 1930-х і 1960-х роках. Зі зміною соціальних взаємодій і засобів комунікації, політичні зрушення також неминучі. Соціальні та цифрові медіа і веб-революції демонструють, що Інтернет відіграє велику роль в державному управлінні й тим самим змінює саму політику.

В розвинених країнах світу, більше не питання, чи впливає інтернет на політику, але, скоріше, як, чому і з якими наслідками цей процес перетікає. За допомогою стрімких темпів поширення Інтернету в багатьох країнах формується абсолютно нове, до нині невідоме середовище сповнене напруженістю, парадоксами і протиріччям. Людство поступово трансформує традиційну модель держави та суспільства на таку, що відповідає сьогоденню та всім його безперервним змінам. Що це за модель та якою вона має постати, остаточної відповіді на це питання досі не має.

Політика в цій моделі проглядається через призму впливу нових комунікаційних технологій на політичні партії та вибори, груп тиску, суспільних рухів місцевої демократії, державної бюрократії, і глобального управління. Дана призма дозволяє ефективніше аналізувати постійні спірні проблеми політики, в тому числі цифрового розриву; управління самого Інтернету; напруженості у відносинах між наглядом, конфіденційністю та безпекою.

Представники влади завжди використовували ЗМІ як дієвий інструмент інформування, переконування та маніпулювання громадською думкою. Саме тому низка політичних аналітиків сходяться на думці, що Джон Ф. Кеннеді виграв вибори у в 1960 за допомогою переможної стратегії на користь телебачення. Таким же чином, Барак Обама використав можливості мережі Інтернет, щоб виграти президентські вибори 2008 року, налагодивши діалог зі своїми потенційними виборцями через соціальні мережі Facebook і Twitter та відео-канал YouTube. Та як наслідок, набув звання першого «Інтернет-президента», що активно ділиться новинами та регулярно відповідає на питання, що цікавлять його послідовників в соціальних мережах.

Не дивлячись на існування позитивного досвіду використання інструментів Інтернет, лише невеликий відсоток міжнародних суб'єктів користується ним на практиці в реальному житті прийняття та імплементації рішень. Так, живучи в 21 столітті громадяни своїх країн намагаються